

Comunicació
EL NOU
CASTELL-MUSEU
DE RUBÍ.
LA SEVA PROJECCIÓ
SOCIAL

Per Jordi Vilalta i Martínez

1. EL MUSEU DE RUBÍ: UNA TRAJECTÒRIA PECULIAR AL LLARG DEL TEMPS

El Museu de Rubí va ser fundat l'any 1924 de la mà del Dr. Josep Guardiet, rector de la parròquia de Sant Pere de Rubí i gran animador d'iniciatives sòcio-culturals a la vila.

El material consistia en peces arqueològiques procedents de les excavacions de can Fatjó, objectes religiosos de la rectoria, retirats ja del culte, i sobretot moltes donacions populars. Una part del museu, allotjat al Casal Popular, actualment Escoles Montserrat, estava destinada a exposició permanent, mentre que l'altra acollia exposicions temporals d'art local.

El 1930 es creà un patronat presidit pel Dr. Guardiet amb la missió de perpetuar les tasques del museu. Durant la guerra civil, hi hagué un trasllat dels fons museístics i es perderen algunes peces importants. Acabat el conflicte, el material fou allotjat novament a les actuals Escoles Montserrat.

Després d'uns anys d'inactivitat, el 1956 tingué lloc la reinauguració en unes dependències d'un edifici que l'ajuntament, presidit per Josep Fortino, havia destinat a usos culturals (l'antiga fonda de cal Sabateret). Obrien només els caps de setmana. Els membres del patronat, per torn, atienien les visites voluntàriament. Al menys un cop l'any es realitzaven exposicions de fotografies o d'artistes locals.

A partir del 1982, el local que allotjava el museu es tancà per reparació d'unes goteres. En realitat les obres de reparació que s'encomanaren a la brigada municipal no acabarien mai, ja que el 1989, després d'uns anys de paralització dels treballs de reparació, el municipi ordenà enderrocar l'edifici de cal Sabateret, a causa del seu estat ruïnós. El material museístic fou traslladat a la Rectoria. A partir del 1991 s'inicià una campanya pro Museu de Rubí, impulsada pel Grup de Col.laboradors del Museu de Rubí, que culminaria en la redacció d'un projecte museogràfic per part del Centre Europeu del Patrimoni, prenent com a base un projecte museològic confeccionat per l'autor d'aquesta comunicació; en aquests moments, juliol de 1994, està en curs d'aprovació pel consistori.

2. LA CREACIÓ DEL GRUP DE COL.LABORADORS DEL MUSEU DE RUBÍ: LA SEVA MISSIÓ EN LA DINAMITZACIÓ SOCIAL DEL PATRIMONI CULTURAL DE RUBÍ

Durant l'etapa democràtica es crea el Grup de Col.laboradors del Museu de Rubí de la mà de Francesc Margenat, un dels vocals d'arqueologia del patronat. Aquesta entitat tindrà un paper importantíssim en l'obertura de les activitats del museu a la població. L'activitat més destacada és la publicació del *Butlletí*, una revista trimestral, al principi, que contenia articles d'investigació tant d'estudiants com de professionals, sobretot en el tema de l'arqueologia local i l'etnologia (festes populars). També es prepararen diverses exposicions fora del local estricte del Museu de Rubí, la qual cosa va fer augmentar la popularitat del museu i li donà una dimensió social molt més accentuada: el museu sortia al carrer. En aquest aspecte cal destacar una exposició itinerant a base de vitrines sobre història de Rubí des dels orígens fins a l'any 1000, que es muntà entre l'Institut Duc de Montblanc i l'Ajuntament de Rubí. Totes aquestes activitats feren augmentar sensiblement el nombre de socis, molts d'ells bastant joves.

Ja hem esmentat abans, per sobre, el paper que aquesta entitat tingué en la campanya per un Museu de Rubí reinaugurat d'acord amb les noves tendències museològiques i museogràfiques.

En l'actualitat el grup de col.laboradors manté contactes molt estrets amb la corporació municipal i altres entitats de la població, amb l'objectiu de crear plans tant a llarg com a curt termini en la preservació, estudi i divulgació del llegat cultural de Rubí. Un exemple va ser la commemoració, l'any 1993, del 75è aniversari de

l'arribada del tren a la ciutat, en què la col.laboració ajuntament-grup va donar com a fruit un gran èxit de les activitats culturals que tingueren lloc durant aquella efemèrides.

3. PER UN MUSEU RENOVAT: EL PROJECTE MUSEOGRÀFIC DEL CASTELL-MUSEU DE RUBÍ

Durant la campanya pro Museu de Rubí, que tingué lloc a partir del 1991, una audiència de membres del Grup de Col.laboradors del Museu amb l'alcalde, aleshores Miquel Llugany, va donar com a resultat l'acceptació de tres sol.licituds plantejades: la concessió de l'edifici del castell de Rubí com a seu provissional del museu mentre se cerqués un altre edifici més adequat, un magatzem en condicions per allotjar els fons museístics i l'assignació d'un pressupost anual fix i adaptable segons les circumstàncies.

L'autor d'aquestes línies, estudiant a l'Escola Europea del Patrimoni en aquells moments, redactà un projecte d'usos museístics del castell de Rubí. Fou aprovat per les dues entitats vinculades al museu: grup de col.laboradors i Fundació Museu-Biblioteca de Rubí. Això donà com a resultat que a partir del 1992 l'ajuntament i la fundació es reunissin repetides vegades per tractar el tema del castell i això desembocà en la subscripció d'un conveni, la primavera de 1993, amb el Centre Europeu del Patrimoni, pel qual aquest redactaria un projecte museogràfic en base a l'anterior projecte museològic. Aquest projecte fou lliurat un any després a la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Rubí. En els moments actuals hom té la intenció de crear un centre al castell, que tingui com a fil conductor el patrimoni cultural, i que molt possiblement serà gestionat entre ajuntament i entitats com el grup i la fundació, a més d'altres associacions culturals de Rubí: Esbart Dansaire, per exemple.

La redacció del projecte museogràfic del Castell-Museu de Rubí representa, doncs, la culminació d'un procés d'obertura social que s'inicià amb la creació del Grup de Col.laboradors del Museu de Rubí.

4. ELS ASPECTES SOCIALS DEL FUTUR CASTELL-MUSEU DE RUBÍ

Examinarem ara una mica per dins el document del projecte museogràfic redactat pel centre europeu.

Vegem que, d'acord amb les noves tendències museogràfiques, hi ha un punt de partida, que és l'estudi de la situació social i cultural del municipi: s'investiguen la configuració urbanística, els recursos culturals, els hàbits de consum cultural, els punts forts i febles de la realitat patrimonial, de la gestió administrativa local, i també la situació i característiques del castell com a edifici destinat a usos culturals.

És interessant el capítol que tracta de "La dimensió social del patrimoni com a punt de partida". Aquí, fugint del que seria un projecte museogràfic *sensu strictu*, es fa una valoració del que representa la preservació del llegat cultural de la població a fi de reforçar la seva identitat. Aquesta identitat cultural té com a fonament la memòria col.lectiva que uneix tradició i modernitat, preservació de les arrels i projectes culturals de futur. Es comenta com l'acció sobre el patrimoni pot ajudar a la cohesió social i a la integració de sectors de la població com els immigrants per exemple, que tradicionalment sempre han estat poc participatius en accions culturals.

"Cal tenir ben clar que no se soluciona res convertint el ciutadà només en un consumidor de cultura quan aquest no en té l'hàbitud. Del que es tracta és d'aconseguir que esdevingui ell mateix l'actor directe de l'acció cultural." Aquesta és una de les frases del document que podria sintetitzar tota la filosofia del projecte. En suma, fer participar el ciutadà en l'acció cultural, mitjançant les entitats i els equipaments, en aquest cas, el Castell-Museu de Rubí.

Aquest nou centre tindrà dos fronts d'actuació: ser un centre de patrimoni local i constituir-se alhora en un centre de cultura tradicional i popular d'àmbit comarcal. Val a dir, un front a nivell local i un altre de comarcal (especialitzat en una temàtica concreta).

En el primer cas, el Castell-Museu s'entén com un agent de dinamització del patrimoni de la ciutat, complint les tasques pròpies d'un museu i amb l'objectiu de descobriment i revalorització de la identitat local, tot integrant sectors de població que sempre s'han mantingut marginats de l'acció cultural tal com sempre s'havia entès. Per exemple, els rubinencs de tota la vida i els nous rubinencs. La identitat de Rubí no és un producte acabat, una peça de vitrina, sinó que es concep com a "escenari a construir".

En el segon cas, la preocupació social no és tan patent. Es tracta de fer de l'equipament quelcom més que un simple museu local o centre de patrimoni. Se li dóna una dimensió comarcal, tot i especialitzant-lo en una temàtica ben concreta: el patrimoni etnològic tradicional del Vallès. A més, Rubí, amb el seu Esbart Dansaire i

amb notables estudiosos de les manifestacions folklòriques, es presta a la creació d'un centre d'aquestes característiques.

El Castell-Museu de Rubí es compondrà de diversos àmbits espacials, amb una funció determinada. Després d'una àrea de recepció constituïda pel pati, on s'instal·laran bancs i la senyalització dels serveis existents a l'edifici, hom entrarà al castell pròpiament dit. A la planta baixa s'adequarà una cafeteria amb sortida al pati, on es podran instal·lar, els mesos de primavera i estiu, taules a fora. Al costat, i adjacent a la porta principal, sales d'exposicions temporals i les aules del centre de cultura tradicional i popular. Un petit magatzem per a elements de muntatge d'exposicions completa el conjunt de la planta baixa.

A la planta superior, una sala mostrarà un conjunt de peces i fotografies il·lustrant el patrimoni cultural de Rubí i la història del museu. També podrà hom trobar-hi una pantalla interactiva. A la banda esquerra d'aquesta sala hi haurà l'auditori; per la dreta es podrà accedir al Centre de Documentació Serra i Rosselló, en memòria de l'erudit local i primer conservador del Museu de Rubí. En aquest centre de documentació tothom podrà consultar un fons de dades relatiu a tot el patrimoni cultural de Rubí, així com premsa local.

Però no només de l'edifici ens parla el projecte. A més, cal fer esment del que suposarà el parc del castell en la posada en marxa dels objectius abans esbossats. En una extensa àrea de 10.000 metres quadrats que envolta el castell, hom té pensada la instal·lació d'àrees d'esbarjo, esportives i llocs adequats per a concerts i actes de petit i mitjà format, a més de constituir-se com a àrea de passeig. Com a botó de mostra d'activitats previstes dins del projecte museogràfic, esmentem només les fires d'artesans (activitats tradicionals), d'entitats ciutadanes, d'identitat (grups ètnics), activitats esportives, lúdiques, i moltes més que tindran com a objectiu bàsic el foment i manteniment de la cultura popular i tradicional. A aquest objectiu també hi contribuirà l'auditori de l'edifici del castell.

Com a conclusió, pensem que si el projecte s'aprova, com també s'aprova un model de gestió mixt entre ajuntament i entitats, el patrimoni cultural de Rubí adquirirà una dimensió social molt més accentuada de la que tenia fins ara. A això, com és lògic, hi haurà de contribuir, quant a recursos econòmics, l'Administració, mentre que la gestió haurà de ser portada bàsicament per un equip format per membres de les entitats tradicionalment vinculades al Museu de Rubí, amb representació municipal.